

Хай буде мир, хай більше не горить у пеклі війн твоє життя, ЛЮДИНО

Цьогоріч Сарненщина відзначає 70-річчя свого визволення від німецько-фашистських загарбників. Сім десятиліть віддаляє нас від трагічних подій далеких 40-х минулого століття, коли в країні вирувала Велика Вітчизняна війна. Та скільки б літ не минуло, ми не маємо права забути, якою ціною заплачено за наше мирне сьогодення. Хоча, на превеликий жаль, живих свідків тих буремних днів, визволителів нашого краю майже не залишилося, про ту страшну війну нам нагадуватимуть їх записані спогади, зняті кінофільми, а ще – обеліски, біля яких пломеніють живі квіти, як частинка нашої вдячності всім, хто віддав своє життя в пекельному герці з фашизмом, хто боронив рідну землю від ненависного ворога.

Минуло вже 70 років. А пам'ять ні-ні та й озветься глухим болем за втраченими рідними. Адже не було такої родини, яка б не оплакувала близьких. Страх, смерть, голод прийшли в Сарни з перших днів війни. 22 червня 1941 року прогриміло слово «війна». Найбільша частина німецьких сил – група армії «Південь» повинна була захопити Україну з її величезними сировинними ресурсами та родючими землями. З перших днів лихоліття запалало рідне Полісся, а вже на третій літаки з чорними зловісними хрестами бомбили Сарни. У відповідності до плану евакуації через станцію Сарни вивезли обладнання із місцевих заводів і фабрик. Під вечір 5 липня відійшов останній ешелон, з яким виїхали робітники та службовці міських залізничних організацій і підприємств. Відходили підричники, знищуючи важливі залізничні об'єкти. І вже 6 липня німці ввійшли в місто. Розпочався новий відлік часу, страшний, зі знівеченими людськими долями, жорстокістю нацистів. Місто й прилеглі села піддавались нещадному бомбардуванню. Залізниця, яка була годувальницею впродовж попередніх десятиліть, стала прокляттям для сарненців, а відступаючи, фашисти знищили й залізничний вузол.

Пам'ять священна

Рішенням VI з'їзду Організації ветеранів України та «Планом основних заходів Організації ветеранів України щодо підготовки й проведення святкування 70-річчя Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 років та 70-ї річниці визволення України від фашистських загарбників», затвердженим II пленумом ради Організації ветеранів України, з лютого 2013 р. по жовтень 2014 р. відбуватиметься Всеукраїнська естафета пам'яті «Слава визволителям України». Проходить вона відповідно до ходу бойових дій і звільнення території України. Заключний етап заплановано провести у місті-герої Києві 28 жовтня на честь остаточного звільнення української території від фашистських загарбників.

У суботу, 11 січня, представники влади та громадськості Сарненщини прийняли естафету від Дубровицького району. Відбулася зустріч на кордоні з сусідами. А гості з Дубровиці: голова РДА Олександр Шатов, заступник голови РДА Олександра Гребінь і голова ради ветеранів району Леонід Сідлаєв - взяли участь в урочистостях, що відбулися в Сарненському районному Будинку культури.

Заповнений зал затамував подих, коли на сцені вихованці Сергія Галушка відтворили музично-хореографічну композицію «Майський вальс», а на екранах можна

було побачити документальні кадри про події війни. Ведучі заходу Наталія Чорна та Вадим Бублій нагадали про ті страшні години, дні, роки, що вели наш народ до Великої Перемоги. У серці кожного жителя краю навіки залишиться дата 11 січня 1944 року, коли Сарненщина позбулася фашистського ярма.

Розпочав урочистості голова Сарненської РДА Анатолій Остапчук. Своім виступом він повернув усіх до подій 70-річної давнини, коли у відповідності до Житомирсько-Бердичівської наступальної операції під командуванням генерала Миколи Ватутіна загарбників погнали із Сарн. Так, 28 грудня 1943 року було звільнене місто Козятин, 29 грудня – Коростень, 31 грудня – Житомир, 4 січня 1944 року – Білу Церкву, 5 січня – Бердичів і 11 січня – Сарни. Під час проведення операції знищили 100 тисяч гітлерівців, 7 тисяч взяли в полон, захопили велику кількість зброї та військової техніки. Але головним її результатом все ж була Корсунь-Шевченківська битва, що ввійшла в історію війни під назвою «другий Сталінград». Адже тоді вдалося оточити й ліквідувати велику кількість ворожих військ. Визволяли місто воїни 143 та окремі частини 397 стрілецьких дивізій під командуванням полковників Митрофана Заїкіна та Миколи Адоньєва. Сарни були важливим стратегічним пунктом у роки війни і для радянського командування. Недарма ж на честь визволення райцентру 12 січня Москва салютувала 12 залпами із 124 гармат. Однак німці не припиняли бомбардування залізниці, вони хотіли стерти з лиця землі міста Сарни та Рівне, щоб перешкодити наступу Українського фронту. 22 березня 1944 року на Сарни спрямували 120 німецьких бомбардувальників. У повітряному бою радянські воїни збили 29 ворожих літаків, 6 пошкодили. За що 4 відважних пілоти отримали звання Героїв Радянського Союзу. Не можна забути й про подвиг необстріляних хлопців і дівчат 1873 зенітно-артилерійського полку, які ціною власного життя захистили мирних жителів і покояться в братських могилах на Доротицькому кладовищі та Меморіалі солдатської слави. Заслужують на безмежну шану й визнання підпільники та їх славний командир Мурад Фідарова, ім'ям якого названа одна з вулиць райцентру. В історію війни ввійшла й блискавична партизанська операція «Сарненський хрест» під керівництвом Сидора Ковпака. В результаті якої 15 днів через залізничну станцію фашистські поїзди не могли просуватися на лінію фронту.

І через 70 років, наголосив Анатолій Остапчук, подвиг тих, хто боровся за нашу свободу, вражає нас і молоде покоління, яке не пізнало воєнного лихоліття. Наше завдання – не допустити замулення пам'яті про ті страшні роки та події, що відбувалися на нашій землі. Саме на цих прикладах, зазначив очільник району, потрібно виховувати молодь.

- Щиро вдячний за цю роботу ветеранським організаціям, - сказав Анатолій Остапчук, - військово-патріотичним клубам навчальних закладів, зокрема ЗОШ № 4 м. Сарни, ветеранові Володимиру Терещенку, який власним коштом створив музей «Партизанська землянка». Президент України Віктор Янукович приділяє значну увагу вихованню в молодого покоління почуття патріотизму. Це є одним із головних пріоритетів у діяльності всіх гілок влади. Найкращою мотивацією до суспільної праці є почуття гордості за свою державу, співпричетність до творення її сьогодення та майбутнього.

Хвилиною мовчання вшанували присутні пам'ять героїв, які і на фронті, і в тилу нещадно боролися з ворогом.

Естафету пам'яті сарненцям передав голова Дубровицької РДА Олександр Шатов, щиро привітав ветеранів, усіх присутніх зі славною датою. Від імені дубровицької делегації вручив макет ордена Великої Вітчизняної війни та книгу «Исповедь», автору якої генерал-лейтенанту Анатолію Руснаку довелося партизанити в поліських лісах. У відповідь Анатолій Остапчук подарував гостям на згадку про зустріч картину «Слава визволителям України», зроблену місцевими митцями.

Бої за Сарни були запеклими й кровопролитними й тривали впродовж трьох днів, наголосив голова районної ради Микола Драганчук, а велися вони за кожную вулицю,

будинок. На Меморіалі солдатської слави, у братських могилах поховані офіцери й солдати, які загинули, визволяючи наше місто, й щороку восени 9 Травня на це священне місце приходять тисячі сарненців, аби покласти квіти та вклонитися героям. Війна залишила руїни та згарища, проте за дуже короткий час вдалося відбудувати знищене господарство. І сьогодні Сарненський район - один із найбільших в області, має славетну історію, багаті трудові й природні ресурси. А міський голова Сергій Євтушок повідомив про рішення міськвиконкому внести до списку почесних громадян міста визволителя Сарн Івана Малишева, який мешкає не в Україні, та завжди знаходить можливість привітати сарненців з різними святами, низько вклонився ветеранам. Їм та всім мешканцям міста побажав міцного здоров'я, головне - мирного неба. А ще не забувати про тих, хто згорів в горнилі війни.

Сарненська земля скроплена кров'ю тисяч невинних жертв фашизму. Тут, у гетто зігнали й знищили мирних громадян різних національностей, а її цвіт – понад 1500 юнаків і дівчат – вивезли до Німеччини. Ворог не щадив ні старих, ні зовсім юних. В одному з повідомлень Радянського інформбюро про злочини німецько-фашистських окупантів у місті Сарни від 28 січня 1944 року (за даними Державного архіву Рівненської області) значилося: «...Жителі міста Сарни склали акт про звірства німецько-фашистських мерзотників, в якому говориться: «Німецькі бандити розстріляли та замучили 13 тисяч жителів міста і навколишніх сіл. Гітлерівські кати замордували в надто жорстокий спосіб у застінках гестапо 23 медичних працівники, звірячу розправу вчинили над священниками Петром Калиновичем і Олександром Кухарським. Фашистські нелюди облили їх смолою та спалили на вогнищі. Ксьондза Людвіга Врідарчика гітлерівці розстріляли. Відступаючи з міста, фашистські варвари розрушили та спалили майже 400 будинків, розгромили туберкульозний диспансер, дитячий будинок, поліклініку та всі шкільні приміщення». Проти фашистських загарбників повстали прості люди на окупованій ними території. Підпільники збирали й передавали розвідувальну інформацію, брали участь в диверсіях. На Сарненщині дислокувались партизанські з'єднання С. Ковпака, О. Сабурова, В. Бегми, А. Брянського. Організатора підпілля в Клесові В. Соніна та його учасників гестапівці розстріляли, як і інших відважних героїв. Ось так, день за днем, прості українські громадяни йшли до Великої Перемоги.

Важко знайти слова, якими можна було б передати всю вдячність за безсмертний подвиг переможців у найжорстокішій війні, яку знало людство. Ми всі у вічному боргу перед вами, шановні ветерани, за обірвану війною юність, за зразки мужності, сили духу, самопожертву, яку проявили в боях за рідну землю. Стоячи, щирими оплесками привітали присутні ветеранів Великої Вітчизняної війни, учасників бойових дій Григорія Вакулу, Володимира Городнюка-Омельчука, Володимира Гуменного, Павла Івашина, Олексія Клименка, Михайла Козлюка, Дмитра Лабунського, Петра Лубеннікова, Петра Охрімчука, Василя Бацана, Григорія Щербака, Івана Гаврилова, Ангеліну Ткаченко, які, незважаючи на поважний вік, прийшли на захід, щоб згадати своїх побратимів, і живих, і тих, кого вже немає з нами, як заповіт передати нам побажання берегти мир і спокій у країні.

Про що думають нині колишні солдати, про що мріють? Чому непрохана сльоза зрошує помережане зморшками обличчя, коли чують мелодії воєнних років? Бо літа не в силі загасити пам'ять про молодість, що пройшла у жорстокій борні з ворогом, про тих, хто не повернувся, хто помер від ран уже в мирний час...

Пам'ять священна. Вона була в кожному слові ведучих, виступах представників влади, учасників художньої самодіяльності, що не залишили байдужими жодного глядача в залі. Адже зуміли словом, піснею, танцем передали дух тих років, те, чим жили наші незабутні славетні герої-земляки. Так, у виконанні НАВА «Мереживо», Едуарда Кардаша, Юлії Патрикєй, дуєту РБК, Юлії Солодкої, Людмили Панекало прозвучали пісні, танці «Літо 1941» виконав хореографічний колектив «Вояж», «Смуглянку» - танцювальний колектив ВПУ-22. А учасники зразкового аматорського фольклорно-етнографічного гурту

«Криниченька» (с. В. Вербче) віншували присутніх колядою. Дзвінки дитячі голосочки зичили всім процвітання, миру й достатку.

Та на цьому дійство не закінчилося. Учасники заходу разом вирушили до Меморіалу солдатської слави, щоб покласти квіти та низько вклонитися визволителям за їх безсмертний подвиг. Прогримів на їх честь залп військовослужбовців в/ч А-0153. І нехай зброя, що озивається, буде тільки мирною, а наші дні – спокійними. Щоб ніколи матері не проводжали синів на війну, не сивіли передчасно від отриманих похоронок. Адже тільки так можна творити майбутнє, світле й щасливе для наших нащадків.

Світлана Ляшко